

İDAM CEZASI GERİ GELMELİ Mİ?

Muharrem BALCI, 12 Eylül 2024

Kavramsal Analiz

Bir adı da ölüm cezası olan idam cezası, kanunlarca tanımlanmış bir suçun karşılığı olarak suçu işleyenin öldürülmesinin devletin yetkili kurumlarınca onaylanmış uygulamasıdır. Uygulaması da infaz olarak adlandırılır. Ölüm cezasına çarptırılan veya infaz edilmeyi bekleyen mahkumlara "idam mahkûmu" denir. İdam terimi (*Latince: caput*, "baş" anlamına gelen *Latince: capitalis* kelimesinden türetilmiştir), kafa kesme yoluyla infaz anlamına gelir, ancak infazlar asma, vurma, zehirli iğne, taşlama, elektrik verme ve gaz verme gibi birçok yöntemle gerçekleştirilir.

Yasal prosedürlere göre yürütülen bir infazda asılan kişinin beyin ölümü birkaç dakika içerisinde gerçekleşir. Kalbinin durması ise yarım saati bulur. Teknik olarak beyin ölümü yeterli kabul edilse de kişi, kalbinin durmasına kadar darağacında tutulur.

Ölüm cezaları, ağır ceza suçlarıdır, her ülkede yargı yetkisine göre farklılık gösterebilir. Suikast, toplu katliam, çocuk cinayeti, ağırlaştırılmış tecavüz, terörizm, uçak kaçırma, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve soykırım suçları gibi kişilere karşı işlenen suçlar gibi hükümeti devirmeye teşebbüs, vatana ihanet, casusluk, isyan ve korsanlık gibi devlete karşı işlenen suçlar da idamı gerektiren suçlar arasındadır. Uyuşturucu kaçakçılığı/ticareti ve uyuşturucu bulundurmanın yanı sıra tekerrür, ağırlaştırılmış soygun ve adam kaçırma eylemleri de idamlık suçlar arasındadır.

2022 yılının sonuna kadar 53 ülkede idam cezası devam ederken, 111 ülke tüm suçlar için hukuken idam cezasını tamamen kaldırdı, yedi ülke adi suçlar için idam cezasını kaldırdı (savaş suçları gibi özel durumlar için devam ettirirken) ve 24 ülke ise uygulamada idam cezasını kaldırdı. Ülkelerin çoğunluğu idam cezasını kaldırsa da dünya nüfusunun %60'ından fazlası Çin, Hindistan, ABD, Singapur, Endonezya, Pakistan, Bangladeş, Nijerya, Mısır, Suudi Arabistan, İran, Japonya ve Tayvan gibi idam cezasının devam ettiği ülkelerde yaşamaktadır.

Özellikle son yüzyılda ölüm cezası tartışmalı bir konudur ve birçok kişi, kuruluş ve dini grup bu cezanın etik açıdan uygun olup olmadığı konusunda farklı görüşlere sahiptir. Uluslararası Af Örgütü, ölüm cezasının insan haklarını, özellikle de "yaşam hakkı ve işkence ya da zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezaya maruz kalmadan yaşama hakkını" ihlal

ettiğini beyan etmektedir. Bu haklar, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi (1948) kapsamında korunmaktadır. Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi'nin 2. maddesi, idam cezasının uygulanmasını yasaklamaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 13. protokolü aracılığıyla 46 üye ülkesi bulunan Avrupa Konseyi, üyeleri tarafından ölüm cezasının kullanılmasını tamamen ortadan kaldırmaya çalışmıştır. Ancak bu sadece protokolü imzalayan ve onaylayan üye ülkeleri etkilemektedir. Bu ülkeler arasında Ermenistan ve Azerbaycan bulunmamaktadır.

Tarihi

İdam cezası gelmiş geçmiş medeniyetlerin tümünde kullanılan bir cezalandırma yöntemidir. Belirli suçları işleyenler, caydırıcılık ve etkisiz hale getirme yöntemleri bugünkü gibi gelişmiş olmadığı ve başkaca bir alternatif yöntemler bilinmediğinden 19. Yüzyıla kadar idam cezası ile cezalandırılıbiliyorlardı. Özellikle de bugün “devlete karşı suçlar” olarak ifade ettiğimiz siyasi muhaliflerin işlediği suçlar için, etki alanlarını daraltmak adına idam cezası rutin bir uygulama idi. Elbette ki tarihi süreçte siyasi suçlular adı suçlulardan sayıca çok fazladır.

19. yüzyıldan önce idam cezalarında infazlar, kırma tekerleği, omurga kesme, testere ile kesme, asma, kurşuna dizme, kazıkta yakma, çarmıha germe, derisini yüzme, yavaş yavaş dilimleme, canlı canlı kaynatma, kazığa oturtma, mazzatello (kafaya tokmakla vurup bayılma ve akabinde boğazını kesme), silahla üfleme (mahkumu topun ağzına bağlanıp topun ateşlemekle), schwedentrunk (kurbanın dışkı gibi büyük miktarlarda pis bir sıvıyı yutmaya zorlandığı bir işkence ve infaz yöntemi) ve skafizm (Vücudun önce çürütülüp sonra böceklere yedirildiği yöntem) gibi acı verici yöntemlerle işkenceyi içeriyordu. Efsanelerde kan kartalı Vikingler'in bir idam şeklidir. Mahkûmların sırtı kesilerek açılıyor, kaburgaları omurgadan ayırdıktan sonra kartal kanatları gibi yan tarafa açılıyordu. Son olarak akciğerler bedenden kopartılarak omuzlara konuluyordu) ve pirinç boğa¹ gibi yöntemlere de rastlanmaktadır. Bir başka ifade ile tabiatı ve insanlığı feci hale dönüştüren insan

---

¹ **Pirinç boğa, Sicilya boğası** veya **bronz boğa** Antik Yunanistan'da icat edilen bir tür infaz aleti.

Pirinç dökümcüsü Atinalı Perillos,^[1] Agrigentum Tiran'ı Phalaris için yeni bir suçlu öldürme yöntemi icadı olarak, tamamen pirinçten içi boş ve bir tarafında kapı bulunan bir boğa yaptı. Kurban boğanın içine kapatılıyor ve sonra boğa altına yerleştirilen ateşle metalin rengi kırmızıya dönene kadar ısıtılıyor, böylece kurbanın içeride yavaşça kızarak ölmesi sağlanıyordu. Boğanın başı, karmaşık bir sistemle tüp ve tapalarla yapılmıştı ve böylece mahkûmların çılgınlıkları kızmış bir boğa böğürmesine dönüştürülebiliyordu. Söylendiğine göre boğa tekrar açıldığında, kurbanın kavrulmuş kemikleri mücevher gibi parlıyordu ve bunlardan kolye yapılıyordu. https://tr.wikipedia.org/wiki/Pirin%C3%A7_bo%C4%9Fa

tahayyülü, insanlık onurunu en kötü hale getirebilmek adına her tür işkence ve insanlık dışı muameleyi tahayyülden uygulamaya dönüştürebilmiştir.

Modern dönemde de idam cezasını uygulayan ülkelerde idam cezası cinayet, terörizm, savaş suçları, casusluk, vatana ihanet ya da askeri yargının bir parçası olarak uygulanmaktadır. Bazı ülkelerde, tecavüz, zina, ensest, sodomi (herhangi bir üreme amacı taşımayan oral, anal ve hayvanla cinsel ilişki/zoofili) gibi cinsel suçlar, hudud (zina, asılsız zina suçlamaları, alkol içmek, yol soygunu ve bazı hırsızlık biçimleridir. Zina ve irtidat (devlet dininden resmî olarak vazgeçme), küfür, ve kısas gibi dini suçlar, cinsel ilişki gibi cinsel suçlar, moharebeh/hirabah (İran'da "Tanrı'ya savaş açmak", "Tanrı'ya ve devlete karşı savaş" veya "Tanrı'ya düşmanlık", Fasad/fesad (İslami bağlamda, Dünya'da bozulmayı yaymak veya Müslüman bir ülkede fesat çıkarmak, Tanrı'ya karşı ahlaki bozulma veya kamu düzenini bozmak), Mofsed-e-filarz (Yeryüzünde toplumsal ve siyasal refahı tehdit eden yolsuzluğu yaymak) ve büyücülük gibi suçlar ölüm cezası taşımaktadır. Ölüm cezasının uygulandığı pek çok ülkede uyuşturucu kaçakçılığı ve genellikle uyuşturucu bulundurmak da idamlık bir suçtur. İran'da uyuşturucu kaçakçılığının karşılığı idam cezasıdır. Çin'de insan kaçakçılığı, ciddi yolsuzluk vakaları ve malî suçlar ölüm cezası ile cezalandırılmaktadır. Dünyanın dört bir yanındaki ordularda, askeri mahkemeler, korkaklık, firar, itaatsizlik ve isyan gibi suçlar için ölüm cezaları verdi.

ABD, Japonya, Güney Kore, Tayvan ve Singapur'da ölüm cezası hâlen yürürlüktedir. Avrupa ve çoğu Latin Amerika devletleri ölüm cezasını yürürlükten kaldırmıştır. Avrupa kıtasında ise sadece Belarus ve Rusya'da ölüm cezası vardır.

Türkiye'de 3 Ağustos 2002'de "savaş ve çok yakın savaş tehdidi hâllerinde işlenmiş suçlar hariç" şartı ile kaldırılmıştır. 7 Mayıs 2004 tarihli 5170 sayılı Kanun ile Anayasa'dan ölüm cezaları ile ilgili maddeler çıkarılmış, 14 Temmuz 2004 tarihli 5218 sayılı Kanun ile Türk Ceza Kanunu'ndan ölüm cezaları ile ilgili maddeler çıkarılmış, böylece ölüm cezası Türk Hukuku'ndan tamamen kaldırılmıştır.

Cumhuriyet tarihinde tespit edebildiğim 506 kişi idam edilmiştir.

En son idam edilenler, Şeyh Said İsyanı ile bağlantıları olan Albay Cibranlı Halit, Molla Abdurrahman, Yusuf Ziya Bey, Teğmen Ali Rıza Bey, Faik Bey kurşuna dizilerek idam edildi. Türkiye Cumhuriyeti'nde, cezası infaz edilen son idam mahkûmu, 25 Ekim 1984'te infaz edilen Hıdır Arslan'dır.

1960 İhtilalinden donra 1961'de asılarak idam edilenler:

Adnan Menderes 27 Mayıs Darbesi sonrası Başbakanlık görevinden alındı ve arkadaşları ile birlikte Yüce Divanda yargılandı.

Adnan Menderes, 27 Mayıs 1960 Darbesi sırasında Eskişehir'de tutuklanarak önce Ankara'daki Kara Harp Okuluna, sonrasında 1 Haziran 1960 tarihinde ise Yassıada'ya getirildi. Daha sonra geçen sürede ise çok sayıda Demokrat Parti üyesi adaya getirildi. Adada kurulan Yüksek Soruşturma Kurulu kimlerin yargılanacağına yapılan sorgulamalar ve alınan ifadeler sonucunda 5 ay sonra karar verdi ve Ekim 1960'ta yargılanmasına karar verilen Demokrat Parti üyeleri Millî Birlik Komitesi tarafından oluşturulan Yüksek Mahkemede yargılanmaya başlandı. Mahkemenin kararlarına itiraz (temyiz) yolu kapalı olup, mahkemede idam kararı verilmesi halinde cezanın infazı için Millî Birlik Komitesinin onayı şart koşulmuştu.

Millî Birlik Komitesi, mahkeme kararının açıklandığı 15 Eylül günü Ankara'da toplandı ve üç saat süren bir toplantı gerçekleşti. 16 Eylül 1961 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Birlik Komitesi'nin 75 sayılı kararı ile Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ın idam kararları onaylandı, Celal Bayar'ın 65 yaş üstü olması nedeniyle idam kararı müebbet hapis cezasına çevrildi.

Karar sonrası henüz infaz edilmeden, Uluslararası Hukukçular Komisyonu genel sekreterleri Leslie Monroe ve Plessen, Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'e mektup göndererek idam kararlarının müebbet hapse çevrilmesini istedi.

Mahkeme kararının açıklanması sonrasında aşağıdaki devlet başkanları Millî Birlik Komitesi'ne idamların durdurulması çağrısında bulundu:

- Amerika Birleşik Devletleri başkanı, John F. Kennedy
- Büyük Britanya kraliçesi, II. Elizabeth
- Fransa cumhurbaşkanı, Charles de Gaulle
- Almanya şansölyesi, Konrad Adenauer
- Pakistan cumhurbaşkanı, Muhammed Eyüb Han
- İran şahı, Muhammed Rıza Pehlevi

16 Eylül 1961'de Hasan Polatkan ve Fatin Rüştü Zorlu'nun idamı infaz edildi.

Mahkemede suçlu bulunan 62 yaşındaki Adnan Menderes, İmralı Cezaevi'ne nakledilerek 17 Eylül 1961 Pazar sabahı asılarak idam edildi.

Hasan Polatkan, Fatin Rüştü Zorlu ve Adnan Menderes, İmralı Adası'nın doğu yönünde bulunan ve günümüzde "*Menderes Burnu*" olarak bilinen yere defnedildi. Mezar yerine ziyaretçi alınması mümkün değildi. Mezar yeri yalnızca beton ile çevrilmişti. 1990'da naaşların nakledilmesine kadar mezar yeri için bir bakım çalışması yapılmadı.

İdamın gerçekleşmesi sonrasında Menderes ailesi cenazenin teslim edilmesini talep etti, Hıfzıssıhha Kanunu'na göre cenazenin nakli için beş yıllık süre zorunlu olduğundan bu talep reddedildi. 25 Eylül 1967'de Sağlık Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığında cenazelerin taşınmasına yönelik engel olmadığına dair izin çıktı ve buna istinaden Menderes ailesi cenazenin Eyüp Mezarlığı'na nakledilmesi için yer ayarladı. Ancak bazı senato üyeleri **cenazenin nakli sırasında dini tören yapılmasının Türk Ceza Kanunu'na aykırı olduğunu**, dönemin İBB büyükşehir belediye başkanı Haşim İşcan, **Eyüp mezarlığında defnetmenin kanuna aykırı olduğunu** ifade etti. Bu gelişmeler üzerine kamuoyunda oluşan gerginlik nedeniyle Menderes, Zorlu ve Polatkan aileleri ortak bir bildiri yayınlayarak cenazelerin nakli talebinden vazgeçti. Ayrıca Cumhuriyet Senatosu yayınladığı bildiride **cenazelerin taşınmasının anayasal düzene tehdit olduğunu** ifade etti.

Turgut Özal'ın cumhurbaşkanlığı döneminde 22 Mayıs 1987'de TBMM'de kabul edilen ve 6 Haziran 1987 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan kanun kapsamında Adnan Menderes, Hasan Polatkan ve Fatin Rüştü Zorlu'nun naaşlarının devlet töreni ile nakledilmesine karar verildi ve 1 Haziran 1990 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile İstanbul'da Topkapı Mezarlığı içinde inşa edilen Adnan Menderes Anıt Mezarı'na 17 Eylül 1990'da nakli gerçekleşti. Menderes ve arkadaşlarının na'sının nakli öncesinde Aksaray semtindeki Murat Paşa Camii'nde cenaze namazı kılındı ve Anıt Mezar'da dönemin Cumhurbaşkanı ve çok sayıda siyasetçinin katıldığı devlet töreni düzenlendi.

1972 İdamları ve Hukukçu Olmayıp İdam Kararı Veren Hâkim

6 Mayıs 1972'de, Ankara 1. No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın tamamını/bir kısmını tağyir, tebdil veya ilgaya cebren teşebbüs suçunu işlediğini sabit görerek, Türk Ceza Kanunu'nun 146/1 maddesi uyarınca ölüm cezası ile cezalandırdı.² İdam kararları TBMM'de onay için görüşülürken İsmet İnönü ve Bülent Ecevit "ret", Süleyman Demirel ve Alparslan Türkeş ise "kabul" oyu

---

² Darağacında Üç Fidan, Nihat BEHRAM, İst. Everest Yayınları 2004. 125. Baskı. 12 Mart Darbesi sonrasında Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'ın dışarıda son günlerini, yakalanışlarını anlatan belgesel anlatı tarzında bir kitaptır. Mahkûmların 6 Mayıs 1972 tarihinde darağacına çıkış öyküleri ve idam anları çok patetik bir üslupla anlatılmıştır.

kullandılar. Necmettin Erbakan ise oylamaya katılmadı. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay da idamları onayladı.

İdam cezası veren Ankara 1. Sıkıyönetim Mahkemesi Başkanı **Ali Elverdi** (1924-2010), asker ve siyasetçidir. Harp Akademisi mezunu olup Ankara 1. Sıkıyönetim Mahkemesi Başkanlığı, TBMM 4 ve 5. Dönem Bursa Milletvekilliği, NATO Asamblesi Üyeliği yapmıştır.

Albay Talat Aydemir'in 21 Mayıs 1963 ihtilal girişiminde Radyoevini basıp isyancıları etkisiz hale getirmiştir. 1974 yılında Tuğgeneral rütbesi ile emekliye ayrılmıştır. Uzun süre MS ve Alzheimer hastası olan Elverdi, 17 Nisan 2010 tarihinde soluk borusuna yemek kaçması sonucu boğularak öldü.

Harp Akademisi mezunu olan Ali Elverdi, hukukçu değildir. Hukuk nosyonu da yoktur. Fakat o günkü sistem gereği İstiklal Mahkemelerinde olduğu gibi Sıkıyönetim Mahkemelerinde, daha sonra Devlet Güvenlik Mahkemelerinde, Askeri Mahkemelerde heyet üyesi hakimler hukukçu olmayanlardan da atanabiliyordu. Hukuk eğitimi almamış, hukuk nosyonuna sahip olmayıp hâkim olarak atanalar, insanların hayatları hakkında tasarruf edebiliyorlardı. Bu durum Anayasa Mahkemesi, İdare Mahkemeleri ve Danıştay üyeliklerindeki hakimler için hala geçerlidir. Hukuk eğitimi almamış bürokratlar insanların hayatları hakkında tasarruf edebiliyorlar. 16 Nisan 2017'de yapılan Anayasa Değişikliği Referandumuyla Yüksek Askeri Yargıtay ve Askeri Mahkemeler kaldırılmıştır.

AİHM, DGM'ler tarafından evvelce verilmiş bir karara karşı, meşhur "İncal-Türkiye" davasındaki 9 Haziran 1998 tarihli kararında tesis ettiği içtihat ile "Bu mahkemelerde askeri hâkimin bulunması Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde yer alan **dürüst yargılama ilkesine** aykırıdır" dedi. AİHM, kararın gerekçesinde, "Hâkimin bağımsız olması, tarafsız olması" esasına dayanmıştır. AİHM, "Bütün bunların temamiyle bağımsız, hiçbir yere bağlı olmayan merciler tarafından gerçekleştirilmesi lazımdır" dedi. Halbuki, bu hakimler komutanları tarafından tayin ve terfi ettirilen, onların disiplin takibi altında kişilerdir. Üstelik hukuk eğitimi ve nosyonları da yoktur. Bu itibarla tarafsız hâkim statüsünde kabul edilmiyorlar.

18 Haziran 1999 tarihinde, Anayasa'nın 143. maddesinde yapılan düzenlemenin ardından, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin oluşumundan askeri hakimler çıkarılmış ve askeri hakimlerin yerini sivil hakimler almıştır.

AİHM, her davada, öncelikle askeri hâkimin katılımı ile benimsenen adli işlemlerin, usulî işlemler ile esasa ilişkin işlemler arasında ayırım yapmak suretiyle incelenmesi ve hâkim değiştikten sonra esasa ilişkin işlemlerin baştan itibaren yenilenip yenilenmediğinin tespit

edilmesi gerektiğine de karar vermişti. (Öcalan ve Özkan ve Adıbelli-Türkiye, Başvuru No: 18342/02, 9 Ocak 2007 tarihli karar).

1980 Darbesinde

12 Eylül 1980 darbesi sonrasında resmî rakamlara göre,

- 650.000 kişi gözaltına alındı,
- 230.000 kişi askerî mahkemelerce yargılandı, cezaevlerinde ise işkence sonucu 171 kişi olmak üzere yaklaşık 300 kişi öldü,
- 48 kişi (24 adli suçlu, 15 sol, 8 sağ, 1 ASALA militanı) idam edildi,
- 1.683.000 kişi ise fişlendi.

İdam kararının hükümsüz hale gelmesi

Yassıada yargılamalarının hukuki dayanağının kaldırılmasını içeren kanun teklifi TBMM'de 24 Haziran 2020 günü kabul edildi ve kanuna göre Yüksek Adalet Divanı'nın kullandığı yetkilerin hukuki dayanağını oluşturan ve yürürlükte bulunan kanun hükümleri geçmişe dönük yürürlükten kaldırıldı. Böylece idam kararının hukuki dayanağı ortadan kaldırıldı ve idam kararı hükümsüz kaldı.³

Kaç ülkede idam cezası var?

Uluslararası Af Örgütü'nün 2022'de açıkladığı son verilere göre:

- 55 ülkede idam cezası uygulanıyor.
- Bu ülkelerin dokuzunda idam cezası sadece birden fazla cinayet işleyen ya da savaş suçlusunu olan ağır suçlulara veriliyor
- 23 ülkede idam cezası var ancak son 10 yılda bu ceza infaz edilmedi

Ölüm Cezası Hakkında Görüşler

Lehe görüşler

İdam cezası lehine veya geri getirilip yeniden yasalaştırılması yönünde hukukçu görüşüne pek rastlamak pek mümkün değildir. Masum bir çocuk, savunmasız bir kadın katledildiğinde veya taciz edildiğinde ülkede hemen idam gündeme gelir.

---

³ https://tr.wikipedia.org/wiki/Adnan_Menderes%27in_idam%C4%B1

İstisnasız herkes cezaların yetersizliğini dile getirir, “Asacaksın bunları, bak o zaman bir daha yaparlar mı?” sesleri yükselir. Hatta geçtiğimiz yıllarda bir siyasi elinde idam urganı ile ağzı köpük köpük beyanatlar verebiliyordu.

Üstelik idam talepleri sadece adi suçlar için de değil, siyasi ve düşünce suçları için de çerçeve genişletilir. İşin içine vatana ihanet başlığı altında ne var ne yok ilave edilir.

Bu havaya imanlısı imansız büyük bir çoğunluk katılır. Hatta Müslümanlar bile dinlerinde kısas gibi “hayat getiren” uygulama varken idam ister, kısas isteyenleri de hangi siyasal ve hukuk sistemi içinde olduğunu unuttur.

Fakat toplumun nabzını tutma iddiasında olup da oy devşirme fırsatçılığıyla popülist politikalar içinde ölüm cezasının yasalaştırılmasını dillendiren siyasiler vardır. Bunlar genelde tecrübesiz, empati yapmasını bilmeyen, hukukla irtibatı seçim kanunları düzeyinde kalmış politikacılar. Burada siyaset – politika ayırımına girmek bir bahsi diğerdir.

Üç örnek üzerinden açıklayalım:

21 Ağustos'ta Diyarbakır'ın Bağlar ilçesi kırsal Tavşantepe Mahallesi'nde Kur'an kursundan çıkarak evine doğru yola çıkan 8 yaşındaki Narin Güran'ın cesedi bir dere kenarında su içinde üzerine taşlar konmuş halde çuval içinde bulundu. Henüz soruşturma evresinde bütün dikkatler ve geçici deliller Niran'ın ailesini gösteriyordu. Bir aile faciası ile karşı karşıya kalan toplumda, sokaktaki insanın katiller için idam cezası talebi yadırganacak bir durum değildir. Toplumsal duyarlılık böylesi günlerde had safhaya ulaşır. Ancak politikacılar bu duyarlılıkları aşmış, gerçekçi çözümler öneren ve üreten kişiler olmalı iken bazı politikacılar kitle içinde kaybolmuş iradeleriyle sokaktaki insandan farksız açıklamaları ile bir kere daha gündeme geldiler.

Konu hakkında konuşan Büyük Birlik Partisi (BBP) Genel Başkanı Mustafa Destici, idam cezasının geri getirilmesi için çağrı yaptı. Destici, "*Narin Güran yavrumuzun maalesef cansız bedenine ulaşıldı. İlk günden beri gözümüz, yüreğimiz kan ağlıyor. Ciğerlerimiz parçalanıyordu. İşte ona bu acıyı, bu kötülüğü yapanlara, adalet işleyecek.*

İdam gelecek. İbreti alem için sallandıracaksın. Bir daha hiçbir zaman hiç kimse çocuklarımızın canına, ırzına tasallut etmeyi dahi aklından geçiremeyecek." dedi.⁴

---

⁴ <https://www.ensonhaber.com/gundem/kucuk-narinin-olumu-sonrasinda-turkiyenin-gundeminde-idam-cezasi-var>

Konu hakkında paylaşım yapan ünlü popçu Demet Akalın da **"İdam gelmeli!!! İnsan hakkıysa Narin'in hakkıydı yaşamak!!! Tecavüzcülere, bebeklere uzanan eller yaşamamalı!"** sözleriyle isyan etti.⁵

Fatih Erbakan'dan 'Narin' açıklaması: "İdamı gündeme getirmeliyiz".

Fatih Erbakan, 8 yaşındaki Narin Güran'ın katledilmesinin ardından yaptığı açıklamada "Çocukların bu şekilde katledilmesi gerçekten de korkunç bir olay. Bu gibi olayların **bir daha yaşanmaması için idam cezasının da gündeme getirilmesi gerekiyor...** Caydırıcılık bakımından bunu biz daha önce de defaten söylemiştik. Özellikle çocukların bu şekilde katledilmesi gerçekten de korkunç bir olay. Vicdanımızı sızlıyor, millet olarak büyük bir üzüntü içerisindeyiz. Bu gibi olayların bir daha yaşanmaması için idam cezasının da gündeme getirilmesi gerektiğini ifade ediyorum"

Bu ifadelerin arkasından da "... Hem üye kayıtlarımız hem de sahada gördüğümüz kadarıyla milletimiz Yeniden Refah'a koşuyor..." sözleriyle parti propagandası ile küçük Narin'in katli konusunu aynı anda basın açıklaması ile izah etmiş oldu. Burada tamamını saymaya gerek yok diğer politikacılar da bunlardan pek farklı değildi. Üstelik ciddi konularda toplumda hiçbir karşılığı olmayan bir sanatçı(!)'nın söylediklerinden fevkalade bir tespit ve talep açıklaması değildi.⁶

Aleyhe Görüşler

Ölüm cezasını savunanlar, bu cezanın caydırıcılığını ön plana çıkarırken karşıt görüşte olanlar ise oç almanın ilkelliğine ve yaşamın kutsallığına vurgu yapmaktadır.

Ölüm cezasının tarihsel gelişimine bakıldığı zaman antik çağlardan günümüze kadar özellikle dinsel nitelikli suçlarla cinsel temelli suçlarda hemen her toplumda sıklıkla uygulandığı görülmektedir.

Günümüzde ölüm cezasını uygulayan ülkelerin yönetim yapılarına bakıldığı zaman hemen hepsinin otoriter yönetimler ya da iç savaşların yaşandığı ülkeler olduğu görülmektedir. Refah düzeyi gelişmiş, demokratik kurumları yerleşmiş ülkelerde ölüm cezasının kanunen ve fiilen

---

⁵ <https://www.ensonhaber.com/gundem/kucuk-narinin-olumu-sonrasinda-turkiyenin-gundeminde-idam-cezasi-var>

⁶ <https://www.karar.com/guncel-haberler/erbakandan-narin-aciklamasi-idami-gundeme-getirmeliyiz-1891823>

ortadan kaldırılmış olması, ölüm cezasının toplumsal gelişmişlik ve barış ortamına ulaşabilme düzeyi ile yakın bir ilişkisinin olduğunu göstermektedir.⁷

Toplumdan tasfiye edilme amacını taşıyan “ölüm cezası” ülkemizde 1984 tarihinden beri fiilen ve 2004’ten itibaren de hukuken bulunmamaktadır. Ölüm cezası önce 2001 tarihinde savaş tehdidi ve terör suçları halleri dışındaki suçlar için kaldırılmış, 3 Ağustos 2002 tarihinde de “Savaş ve çok yakın savaş tehdidi hallerinde işlenmiş suçlar hariç” şartı ile kaldırılmıştır. 7.5.2004 tarihli 5170 Sayılı kanun ile Anayasa’ dan ölüm cezaları ile ilgili maddeler kaldırılarak Avrupa Birliği kriterlerine uyum çalışmalarının en önemlisi gerçekleştirilmiştir.⁸

Günümüzde artık ölüm cezası uygulamasının geri gelmesi mümkün değildir; zira artık ülkeler dünya milletleri arasında hem mevzuatlarına hem de “ölüm cezası” bulunup bulunmamasına göre değerlendirilmektedirler. Bu değerlendirilmeye göre de AB üyesi olup olmayacaklarına dair karar verilmektedir. AB üyeliği de ülkemiz için hayati öneme sahiptir. AB üyeliğinin ülkemize sağlayacağı avantajlar saymakla bitmez. Sadece diğer ülkelere serbestçe hiçbir zorluk çekmeden, herhangi bir işleme takılmadan seyahat bile bir avantajdır. Son zamanlarda meydana gelen tüm toplumumuzca lanetlenen, devlete karşı kalkışma olayları nedeniyle ülkemizde yeniden “ölüm cezası”nın mevzuatımıza konulması düşünülmekte ise de konunun kitle psikolojisindeki heyecanların ötesinde “dış politika” sorunu olduğu unutulmamalıdır.⁹

Değerlendirme

Türkiye idamı yasaklamaya yönelik iki uluslararası anlaşmaya imza atmış durumda. Bunlardan biri, Avrupa Konseyi üyelerinin imzaladığı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 13 numaralı protokolü. Bugüne kadar hiçbir Avrupa ülkesi bu protokolü imzaladıktan sonra imzasını geri çekmedi.

Bir diğeri ise, Birleşmiş Milletler (BM) üyesi ülkelere 86'sının imzaladığı Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 2 numaralı protokolü. Bu protokolü imzalayan ülkelerin imzasını geri çekmesine yönelik bir mekanizma yok.

Başka bir deyişle, bu protokolü imzalayan bir ülkenin bir daha idam uygulamasını geri getirmesinin hiçbir yolu bulunmuyor. Protokolü imzaladıktan sonra tekrar idam cezasını getiren

---

⁷ Emin HÜSEYİNOĞLU, Asiye Nurşen DAĞ, *Ölüm Cezası Hakkında Güncel Bir Değerlendirme*. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2346032>

⁸ İlhan AKBULUT, *Ölüm Cezası Geri Gelmeli mi?* <https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-131-1668>

⁹ İlhan AKBULUT, a.g.m.

bir ülke, bu anlaşmadan çekilme hakkı olmadığı için uluslararası anlaşmaları ihlal etmiş sayılıyor.

Türkiye hali hazırda AB adayı ülkelerden biri. AB'ye üye olmak için belli başlı sözler ve vaatler verildiği ise herkesin bildiği bir husus. Bunlardan bir tanesi ise idam cezasının kaldırılmasıdır.

Anayasamızın 90 maddesi, “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır” denmektedir.

Görülmektedir ki anayasamızın 90 maddesi milletler arası antlaşmaların en üst konumda bulunduğunu bizlere açıklamaktadır.

Ayrıca hali hazırda dünya üzerinde Uluslararası Af Örgütünün verilerine göre 142 ülkenin idam cezasını uygulamadığını, 56 ülkede ise idam cezasının bulunduğunu açıklanmıştır. İdam cezası olan ülkelerde ise suç oranının azaldığına yönelik, olumlu bir rapor bulunmamaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 31 Eyalette Ölüm cezası (idam) varken, 19 eyalette ise ölüm cezası kaldırılmıştır. Yapılan araştırmalarda, ölüm cezası olan eyaletlerde suçun azalmadığını aksine diğer eyaletlerden daha fazla arttığını ortaya koymuştur. Yapılan araştırmalarda ise %88 oranında idamın suçları azaltmadığı ortaya çıkmıştır.

Son olarak idam cezasının, belli başlı suçlara getirilmesinin önü açılır ise daha sonrasında farklı ve önüne geçilemeyen sorunlar ile baş başa kalacağımız hukukçular tarafından dile getirilmektedir. Üstelik Türk yargısında iddianamelerin yarıya yakınının beraatla sonuçlandığı da bilinmektedir.

Türk Yargı Sistemi Ne Kadar Yetkin?

İdam cezasını konuşurken bilgi ile birlikte tecrübelerden de yararlanmak gerekiyor. Hukuk teorisini ve pratiğini en üst düzeyde temsil eden yılların hukukçusu Yargıtay Onursal Başkanı Prof. Dr. Sami Selçuk'tan görüş ve tecrübe alalım. Sayın Selçuk, “Hukukun Gözünde *'Kesinlikle Geçersiz Duruşma'ların İnsanlarımıza Yaşattığı Çileler*” başlıklı yazı dizisinde Türk yargısında yıllara uzayan duruşmaların *'kesinlikle geçersiz'*liğine vurgu yaparken, durumun bir **“adli yanılğı”** olduğunu belirtiyor:

Evet, efendiler! Hiç değilse Cumhuriyetin yüz birinci yılında bu kaba saba yanlısımızı artık görelim, kendimize gelelim ve itiraf edelim ki, bu anlayışla verdiğimiz bütün kararlar, “**KESİN GEÇERSİZLİK**” yaptırımıyla sakattır; sakat olduğu için de “**ADLİ YANILGI**”lara gebedir.

Evet, herkese sesleniyorum ve diyorum ki, geliniz, her şeyden önce duruşma anlayışımızı A’dan Z’ye gözden geçirelim, “*yargıç değişikliği nedeniyle eski tutanaklar okundu*” gibilerden aldatmacalarla, safsatalarla kendimizi kandırmayı bir yana bırakalım.

Evet efendiler! Hiç değilse Cumhuriyetin yüz birinci yılında bu kaba saba yanlısımızı artık görelim, kendimize gelelim ve itiraf edelim ki bu anlayışla verdiğimiz bütün kararlar “**KESİN GEÇERSİZLİK**” yaptırımıyla sakattır sakat olduğu için de “**ADLİ YANILGILARA**” gebedir.

Sonuç ise apaçık ortadadır ve şudur: Bu ülkede meslek ahlakını bile zorlama pahasına, yargılama etkinliği ve duruşma aşaması, meşru yatağından çoktan çıkmış, haksızlığın, adaletsizliğin çok çarpıcı, üzücü bir duruma dönüşmüştür.¹⁰

Mahkemelerde verilen kararların isabet durumu da pek parlak sayılmaz. Bunun nedenlerinden biri eksik soruşturma olduğu kadar diğeri de yeterli delil değerlendirmesi yapılmamasıdır. Sami Selçuk uyarıyor:

1966 yılında Fransa’da on yedi cezaevinde incelemeler yapmışım. Suçlarını sorduğum hükümlülerden hiçbirisi iftiraya uğradığından söz etmemişti.

Türkiye’de ise, lütfen bir cezaevine gidiniz ve aynı soruyu sorunuz. Hükümlülerin en az beşte biri iftiraya uğradığından söz edecektir, size.

Bunun üzerine lütfen şu soruyu kendinize sorunuz: “*Bu hükümlülerin hepsi yalan mı söylemektedir? Biz hukukçuları uyarmak için yalnızca birinin bile doğruyu söylemesi yetmez mi?*”¹¹

Ülkemizde yargılamaların yıllarca sürmesi, adaletin gecikmesine, dolayısıyla sanıkların hüküm giyene kadarki tutukluluk sürelerinin cezaya dönüşmesine yol açtığı bilinen bir husustur. Özellikle de yıllarca idam talebiyle yargılananların duruşmaları cezaların infazına dönüşmüş durumda. Üstelik idamla yargılanan çok sayıda sanık hakkında beraat kararlarının verildiğini yakından biliyoruz. Hatta Cumhuriyet Savcılarının iddianamelerle açtıkları davaların %50’ye yakınının beraatla sonuçlandığını da biliyoruz. Yine Sami Selçuk’tan bire anı:

¹⁰ <https://t24.com.tr/yazarlar/sami-selcuk/hukukun-gozunde-kesinlikle-gecersiz-durusma-larin-insanlarimiza-yasattigi-cileler-x,46121>

¹¹ <https://t24.com.tr/yazarlar/sami-selcuk/hukukun-gozunde-kesinlikle-gecersiz-durusma-larin-insanlarimiza-yasattigi-cileler-x,46121>

Cumhuriyetimiz, otuzlu yaşlarda.

1961 staj yılı ve bir duruşma oturumu

Türkiye'nin en büyük illerinden birinde yargıçlık stajımı yapıyordum.

Ağır ceza mahkemesindeyim.

Yargıçların hepsi kadın.

Cezaevinden birini getirdiler. Günyüzü görmeyen teni, kahverengimsi bir renge bürünmüştü adamcağızın.

Hüt dağı gibi şişmiş dosyaya bakıldı ilkin.

Mahkemenin beklediği yanıt gelmemişti.

Savcı, "Beklensin" dedi.

Dâmghâhtaki (cezaevi) sanık, saygıdan uzak, kaba saba bir tavırla savcıyı göstererek:

"Orada oturan bir başka bey, dört yıl önce idamımı istemişti. Artık dayanamıyorum. İdam edecekseniz bu işi bir an önce bitirin!" diyerek yanıtladı.

İlkin şaşırılmış, daha sonraları bu sözde duruşma ve oturumu üzerinde çok durmuş, durdukça da kahrolup çarpılmışım!

Sadece üç bin yıl önce Hitit'lerde değil, kural olarak, yasalarını aldığımız bütün ülkelerde, yoksul Afrika ülkelerinde bile, tek oturumda yapıp bitirilen o duruşma (Ceza Yargılama Yasası [CYY], m. 190/1), sözüm ona o duruşma, görkemli cübbeleriyle kürsülerinde oturan yargıçlarca bir başka oturuma ertelendi.

Sanık ise ağzından memesi alınmış bir bebek gibi, başını eğerek jandarmaların arasında duruşma salonundan çıkıp gitti.¹²

Yine duruşmaların yıllar içinde birden fazla hâkim tarafından yapılması, sürekli hâkim değişiklikleri, dünya modern ülkelerinde esaslı bir hak ihlalidir. Adil Yargılamanın katledilmesidir. İdam talepli bir dosyayı yıllar sürecekle ve 5-10 hâkimin değışerek bakabileceğı envanter defterine dönüştürmek yargılama değil oyalamadır.

Evet, herkese sesleniyorum ve diyorum ki, geliniz, her şeyden önce duruşma anlayışımızı A'dan Z'ye gözden geçirelim, "yargıç değışikliği nedeniyle eski tutanaklar okundu" gibilerden aldatmacalarla, safsatalarla kendimizi kandırmayı bir yana bırakalım. (...)

¹² <https://www.msn.com/tr-tr/haber/yazarlar/hukukun-g%C3%B6z%C3%BCnde-kesinlikle-ge%C3%A7ersiz-duru%C5%9Fma-lar%C4%B1n-insanlar%C4%B1m%C4%B1za-ya%C5%9Fatt%C4%B1%C4%9F%C4%B1-%C3%A7ileler/ar-AA1oPPtD>

Demek, duruşma denilen balık, ülkemizde baştan kokmuştur, efendiler!

Üstelik bu tiksindirici kokuyu, bugüne değin A. Karakoç, A. Yüce gibi nice ozanlar ağıt şiirleriyle, nice sinema ve tiyatro oyunları sahneleriyle dile getirmiş olmalarına karşın durum, ne yazık ki, hiç mi hiç değişmemiş; ne Batı cephesinde bir değişiklik olmuştur, ne de duruşma cephesinde.

Sonuç ise, apaçık ortadadır ve şudur: Bu ülkede meslek ahlakını bile zorlama pahasına, yargılama etkinliği ve *duruşma aşaması, meşru yatağından çoktan çıkmış, haksızlığın, adaletsizliğin çok çarpıcı, üzücü bir aracına dönüşmüştür.*

En düşündürücü olan da şudur: Yargılamayı ve duruşmayı bu düzeye indirenlerin, Batı kökenli yazılı hukuku bile doğulu kılmayı becerenlerin bu ülkede yükseköğretimden geçmiş olmaları ve de ne yazık ki, sürekli başarılı sayılmaları.

Bu konuda bir başka üzücü durum ise, bunların arasında yukarıda değinilen hadisin sahibi Hz. Muhammet'e gerçekten içtenlikle inananların bile bulunması!¹³

Bildiğimiz bir doğru, adaletin mutlaklığı, görece olmadığı ve cezalandırmanın amacının sadece cezalandırarak terbiye etmek veya topluma kazandırmak değil, öncelikli toplumda bozulan dengeyi sağlamaktır. Bu da sağlıklı, adil yargılama ile olabilir. Aliya İzzetbegoviç, Doğu ve Batı Arasında İslam kitabında cezalandırmanın amacının *toplumda bozulan dengenin yeniden sağlanması* olduğunu tüm adalet savunucularına söylüyor:

Cezalandırmada Suçluluk ve Sosyal Koruma Prensipleri Karşısında Üçüncü Yol:

*Cezanın gayesi ne önleme ne koruma ve ne de tazmindir. Yani, failin ıslahı da dahil olmak üzere herhangi pratik, dünyevi bir hedefi yoktur. Gayesi, yasak fiilin icrasıyla ahlaki düzende bozulmuş olan dengenin yeniden kurulmasıdır.*¹⁴

Sayın Selçuk da benzer şekilde, *adaletin toplum düzeninin temeli* olduğunu, *Adaletin mülkün temeli olduğu* özdeyişi üzerinden eleştirel bakışla anlatıyor:

... yargıcın arkasında şu özdeyişin (!) yer aldığını görmüştür: “**Adalet, MÜLKÜN temelidir.**”

Öyleyse bu özdeyişin çağcıl ve doğru çevirisi kuşkusuz şudur: “**ADALET, TOPLUM DÜZENİNİN TEMELİDİR.**”

¹³ <https://t24.com.tr/yazarlar/sami-selcuk/hukukun-gozunde-kesinlikle-gecersiz-durusma-larin-insanlarimize-yasattigi-cileler-x,46121>

¹⁴ Aliya İZZETBEGOVIÇ, *DOĞU VE BATI ARASINDA İSLAM*, s. 261
Ayrıca Bkz: Muharrem Balcı, *ALİYA VE ARKADAŞLARI ÖRNEKLİĞİNDE GELECEK TASAVVURUMUZ VE YOL HARİTAMIZ*, s. 44.

Demek, Türk hukuk anlayışı, kamuoyu, yirmi birinci yüzyılda bile bu anlayışa, bu bilince henüz ulaşamamıştır.

Ne yazık ki, çağın, çok, ama çok gerisindedir.

Dolayısıyla bu belirleme, bu tanı, elbette çok üzücüdür!

Unutulmamalıdır ki, toplum yaşamında insanı öbür canlılardan ayıran, insanı insan kılan en yüce değer ve duygu, hiç kuşkusuz *insan sevgisi (insancılık)*; en kutsal değer ve duruş ise, elbette *adalettir*.

Çünkü adalet, uygar olduğunu iddia eden bir toplumda her bireyin erdemi; dolayısıyla her toplumun değişmez ülküsüdür.

Çünkü toplumlar, ancak adalet düşüncesini sindirip özümseyebildikleri ölçüde, insanca (hümanist) bir yaşam düzeyine kavuşabilir, insancılaşabilirler.¹⁵

Aliya da cezalandırmanın temel gerekçesini “*toplumda bozulan dengenin yeniden sağlanması*” demiyor muydu? O halde Cumhuriyet dönemine geçilmişse adalet kimin mülkünün temelidir. Mahkemelerimiz, yargımız, adalet anlayışımız değil kendini güncellemek, çağını yaşamayı bile aklına getirmemektedir.

BEKLENEN(!) İDAM YASASI GERÇEKTEN ÇÖZÜM VAAT EDİYOR MU?

Geçtiğimiz yıllarda yine bir çocuk istismarı ve hunharca katli üzerine Dünya Bülteni'nin soruları şunlardı:

Çocuk istismarı haberlerinin üst üste gelmesiyle idam cezası tekrar konuşulmaya başlandı. Halk idam cezasının gelmesini istiyor fakat hukukçular bu konuda ne düşünüyor? Mevcut adalet sistemimiz içinde idam yasası ne kadar gerçekçi? Bu istismar meselesinin çözümü olabilir mi yoksa suiistimale açık mı?¹⁶

Sorulara verdiğim cevaplar içinde özetle şu cümlelerim vardı:

“Keşke adil bir ülkede yaşasaydık da bütün katiller, sapıklar kısasla idam edilseydi” sözüm vardı. Fakat parayı verenin adaleti satın aldığı ülkelerde idam sadece fakirlerin kellesini alır. Bunun siyasi boyutunu söylemiyorum bile. Yukarıda “devamlı matine” örneklerini saydığımız gibi darağacı evvela farklı fikirleri susturmak için kullanılır.

¹⁵ <https://t24.com.tr/yazarlar/sami-selcuk/hukukun-gozunde-kesinlikle-gecersiz-durusma-larin-insanlarimize-yasattigi-cileler-iv,46043>

¹⁶ <https://www.dunyabulteni.net/guncel/idam-yasasi-gercekten-cozum-vadediyor-mu-h4252-53.html>

İdam cezası, hukuk ve yargı sistemlerinin 4x4'lük olduğuna inananların uyguladığı bir yaptırımdır. Nitekim İslam Hukuk sistemi, vahyi (İlahi) bir hukuk sistemi olduğundan, Müslümanlar vahyi kurallara uyarak idam cezasını Şeriat'a koymuşlar. Ancak sadece idamı değil, kısas ve diyet kurumları ile birlikte koymuşlardır.

Türk hukuk sistemi kendi içinde sağlıklı bir yargı sistemi kuramamıştır. Hatta Güney Amerikalı bir yazarın deyimiyle;

Bu bir eksik yargı değil,

Bu bir yanlış yargı da değil

Bu bir yargı değil...

Kurt Tucholsky¹⁷

Kıyas

Konunun tam da burasında kıyas hakkında kısa da olsa bilgi vermek gerekiyor. Zira sokakta insanların önemli bir kısmı da kıyas özlemlerini dile getiriyor.

Kıyas, kelime anlamı olarak 'mutlak eşitlik, bir şeyin iki tarafının birbirine denk olması; işlenen fiile ona denk bir fiille mukabele edilmesi' demektir, terim olarak 'işlenen suçla verilen ceza arasındaki denkliliği' ifade eder.¹⁸

İslâm ceza hukukunda kıyasla ilgili hukukî mevzuatın kaynağını Kur'an ve Sünnet oluşturmaktadır. Kur'an ve Sünnet'te haksız yere adam öldürme büyük günah sayılarak yasaklanmıştır. Ahlâkî ve uhrevî sorumluluğunun yanında (en-Nisâ 4/93; el-Mâide 5/32; el-En'âm 6/151; el-İsrâ 17/33; maddî-dünyevî ceza olmak üzere bu tür kasıtlı fiillerin karşılığının kıyas olduğu (el-Bakara 2/178-179), adam öldürmede maktulün velisine kıyası isteme yetkisi verildiği (el-İsrâ 17/33), maktulün velisinin katili affetmesi halinde (el-Bakara 2/178) veya hata ile adam öldürmelerde (en-Nisâ 4/92) diyet ödeneceği ifade edilmiştir

Bakara suresi 178. Ayette, "Ey iman edenler, öldürülenler hakkında kıyas size gerekli kılındı. Hüre hür, köleye köle, kadına kadın. Ancak her kime, kardeşi tarafından bir şey bağışlanırsa artık ona hakkaniyetle uymalı ve diyeti ona güzellikle ödemelidir. Bu, rabbinizden bir hafifletme, bir rahmettir. Bundan sonra kim haddi aşarsa ona elem verici bir azap vardır" buyrulmaktadır. Hadis-i Şeriflerde de kıyas dair sahih rivayetler vardır. (Abdullah b. Yûsuf ez-

---

¹⁷ <https://www.dunyabulteni.net/guncel/idam-yasasi-gerçekten-cozum-vadediyor-mu-h4252-53.html>

¹⁸ Kıyas, <https://islamansiklopedisi.org.tr/kisas>

Zeylaî, IV, 327-328; *Müsned*, I, 63; Ebû Dâvûd, “Diyât”, 15, 26; İbn Mâce, “Diyât”, 8; Nesâî, “Tahrîm”, 14, “Kasâme”, 31)¹⁹

Buradan, kısasın dönüşü olmayan bir ceza olmadığını ve katilin ancak öldürülenin bir yakını tarafından affedilebileceğini anlarız. 179. ayette ise "Kısasta sizin için hayat vardır, ey akıl sahipleri, umulur ki sakınırsınız." buyrulur.

Kıyas cezasının Tevrat'ta da yeri vardır. (Yasanın Tekrarı 19:21, Mısır'dan Çıkış 21:23-25). Maide suresi 45. ayet, Yahudilikte kısas cezasının olduğunu tasdik eder. Bu ayetlerden Yahudilikte, yaralamalar için de kısas cezası bulunduğunu öğreniriz. Hata ile ölüme sebebiyet verme durumunda kısas uygulanmaz.

Tüm bunlardan çıkarılacak sonuç, idam/ölüm kararının bir ceza olduğu, kısasın ise “**rahmet**” olduğudur. Birinde mutlak öldürme, yok etme, diğerinde her şeye rağmen yaşatma, Aliya'nın deyişiyle **toplumda bozulan düzenin/dengenin eski hale getirilmesi** vardır. Dolayısıyla kısas, beşerî düzenlerin değil İlahi hukuku uygulayan düzenlerin bir uygulamasıdır. İkisi ayrı ayrı sistemlerin kurumlarıdır. Gayri İslami düzende kısas istemenin anlamı düşünülmeden yapılan beyanlara itibar edilemez. Edilse de mümkün değildir. İslami düzen, sadece ceza hukukunun uygulandığı değil, sosyal, hukuki, siyasi, ekonomik vb. her tür kurumlarıyla İslam hükümlerinin uygulandığı sistemin adıdır. Gayri İslami bir hayat süren bir toplumda hiç kimse İslam Şeriatı adına cezalandırılmaz. İslam, bizzat kendisinin eğitip bilinçlendirmediği, Müslümanca bakış açısı kazandırmadığı insanları kısas yoluyla öldürmez. Bu nedenle İslam denilince, Şeriat denilince sadece öldüren, asan kesen bir dini akla gelmemeli; Müslümanlar buna asla müsaade etmemelidir.

Kalabalıklar, İslam'ı referans göstermeden, adına kısas demeden idamı isteyebilirler elbette. Nitekim başta Amerika olmak üzere birçok ülkede idam cezası vardır. Fakat bu konuda çok iştahlı ve ısrarlı olmamak gerekir. Hamasi duygularla bugün eline idam yetkisi vereceğiniz devletin geçmişteki sicilinden çok kısa örnekleri yukarıda vermeye çalıştık. Tüm örnekler ansiklopedi boyutunu dahi aşar.

Yönetimi eline geçirenler kendilerine yan bakan sayısız insanı vatan hainliğiyle yaftalayarak özellikle idam sehplarında sallandırmıştır.

---

¹⁹ Kıyas, <https://islamansiklopedisi.org.tr/kisas>

SONUÇ

İdam cezası insanın hayatını sonlandıran bir yaptırımdır. Yarattıklarını en iyi bilen Allah, kullarına yaptırımları belirlerken, emniyet supaplarını (kısas ve diyet gibi) da belirlemiş, kullarına alternatiflerini de göstermiştir. Beşerî hukuk ve yargı sistemlerinde böyle bir kolaylık yoktur. Türkiye yargı sistemi henüz özel hukuk davalarını ve yargısını bile sağlıklı hale getirememişken, idam gibi hayatı sonlandıran ağır bir cezayı nasıl uygulayabilir? Kaldı ki, müebbet ve ağırlaştırılmış müebbet cezaları idam cezasından daha ağır bir cezadır ve hükümlü ömrü boyunca her saat ölür.

Eğer Türkiye idam cezasını kaldırmasa idi, 28 Şubat'ta yargılanıp müebbet cezalar alanlar bugün Şehitlerimiz olarak anılacaktılar.

Yine meşhur Ergenekon Davası sanıkları da hüküm giyip infaz edilselerdi, benzer nitelemelerle anılacaklardı.

Bir başka konu, Türk yargısının diğer benzer birçok yargı gibi (özellikle Amerikan yargısı) hata yapma, özellikle şahısta ve maddi delillerde hata yapma ihtimallerinin çokluğudur. Aşağıda 2 önemli Rapor'dan bahsedelim:

Bunlardan birinde, basında ÜMRANİYE SAPIĞI olarak lanse edilen, hayatı karartılan BİLAL AKYILDIZ hakkındaki dava ile ilgili olarak MAZLUMDER'in düzenlediği rapor²⁰. Son anda cinayet zanlısı hakkında önce basın ve sosyal medya sonra da mahkemede ağırlaştırılmış müebbet (idam cezası olsa idi idam edilecekti) cezası verilecekken cinayeti itiraf eden başka bir hükümlü sayesinde zanlı en ağır cezayı almaktan kurtulmuş beraat etmişti.

Diğeri, KUMKAPI DAVASI olarak yine basında çarşaf çarşaf faş edilip ailece hayatı karartılan CEMAL BAŞAK – BİRCAN BAŞAK hakkında yine MAZLUMDER'in düzenlediği rapor.²¹ Bu davada da cinayet zanlısı olarak yargılanan şahısta hata edildiği bir başka hükümlünün itirafı ile anlaşılmış, en ağır cezayı almaktan kurtulmuş beraat etmişti.

Bu raporları ve benzer davaları bilen hukukçuların hiçbiri idam cezasının geri getirilmesini istemez.

İdam cezası gelsin diye talepte bulunanlar, kendi istekleriyle kendi ayaklarına sıkılmış olabilirler.

---

²⁰ <http://www.muharrembalci.com/hukukdunyasi/raporlar/810.pdf>

²¹ <http://www.muharrembalci.com/hukukdunyasi/raporlar/331.pdf>

İdam Talepleri Linç Kültürünün Belirtileridir

Siyasilerin, meydanlarda halkın eline ip vererek, darağaçları temsilleri kurdurtarak galeyana getirmeleri, tam anlamıyla **LİNÇ KÜLTÜRÜ'**ne hizmettir. Hukukta ihkak-ı hak yasaktır. Tüm hukuk sistemlerinde ihkak-ı hak yasaklanmıştır.

Çok iyi bilmektedirler ki, idam cezasını geri getirebilmeleri mümkün değildir. Bu Avrupa Birliği üyeliği için mümkün değil hem de kendi gelecekleri için mümkün değil. Bu ülke başbakanlarını, bakanlarını asarak tarihini lekelemiş bir ülkedir. Benzer tecrübeyi yaşamak, hele de hala 15 Temmuz kalkışması ihtimallerinin siyasilerce dahi dilden düşürülmemesine bakılırsa hiç mümkün değildir.

Son olarak, hukukta yasaların makale şamil (geçmişe yürürlük) olmaması kuralı vardır. Bugün çıkarılacak bir idam cezası kanunu, ancak bugünden sonra işlenecek suçlar için geçerli olabilecektir. Bu bir evrensel kuraldır ve artık Şehit İskilipli Atıf Hoca örneği (Kanundan 2 yıl önce yayınladığı kitabı yüzünden) yaşanamaz. Buna kimse cesaret edemez ve etmemelidir.

O halde sonucu bağlayalım:

Keşke adil bir yargılama sistemimiz olsaydı. Ve herkese hak ettiği cezayı

-idam ve diğer ağır cezalandırma şekilleri dahil- uygulayabilseydi.

Maalesef yargımız suçlu ve suçsuz ayırdetme yeteneğine sahip değil.

Türkiye'deki idam uygulamalarına geriye dönüp baktığımızda idam edilenlerin kahir ekseriyetinin ya masum ya idam cezasını hak etmemiş ya da siyaseten katil olduğunu görüyoruz.

Örneğin, idam cezası kaldırılmamış olsaydı şu an birçok Ergenekon Davası zanlısı idam edilmiş, hayatta olmamış olacaktı. Fakat bu zanlılar idamla yargılanıp beraat ettiler.

Ortada adil bir yargılama sistemi yok.

Türkiye, İHM'nin adil yargılama ilke ve uygulamalarını en çok ihlal eden ülkeler sıralamasında 1 veya 2. sırada geliyor.

Kimin gerçekten suçlu, kimin gerçekten masum olduğunu ortaya koyamayan, suçluyu suçsuzdan ayırt edemeyen bir yargımız varken, idam ve benzeri ağır cezalar kesinlikle uygulanmamalıdır.

Zira bu yargı sisteminde bu kadar ağır cezalara birçok masumun muhatap olma ihtimali yüksektir.

İdam cezası, imzalanmış uluslararası antlaşmalara, kapısında beklediğimiz AB ilkelerine de aykırı.

Bugün idam istekleri ancak yasa çıkarıldıktan sonraki yargılamalar için geçerli olabilir. Cezalar (makale şamil olmama ilkesi gereği) geçmişe yürütülemez.

Tüm bu nedenlerle Türkiye’de idam cezası geri getirilemez.

KAYNAKLAR

Aliya İZETBEGOVİÇ, *DOĞU VE BATI ARASINDA İSLAM*, İst. Nehir Yay. 1994.

Emin HÜSEYİNOĞLU, Asiye Nurşen DAĞ, *Ölüm Cezası Hakkında Güncel Bir Değerlendirme*.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2346032>

İlhan AKBULUT, *Ölüm Cezası Geri Gelmeli mi?* <https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-131-1668>

Muharrem BALCI, *ALİYA VE ARKADAŞLARI ÖRNEKLİĞİNDE GELECEK TASAVVURUMUZ VE YOL HARİTAMIZ*, İst. Mahya Yayıncılık 2024.

Nihat BEHRAM, *DARAĞACINDA ÜÇ FİDAN*, İst. Everest Yayınları 2004. 125. Baskı.

Kıyas, <https://islamansiklopedisi.org.tr/kisas>

....

<http://www.muhammedbalci.com/hukukdunyasi/raporlar/810.pdf>
<http://www.muhammedbalci.com/hukukdunyasi/raporlar/331.pdf>

<https://www.ensonhaber.com/gundem/kucuk-narinin-olumu-sonrasinda-turkiyenin-gundeminde-idam-cezası-var>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Adnan_Menderes%27in_idam%C4%B1

https://tr.wikipedia.org/wiki/Pirin%C3%A7_bo%C4%9Fa

<https://www.karar.com/guncel-haberler/erbakandan-narin-aciklamasi-idami-gundeme-getirmeliyiz-1891823>

<https://www.dunyabulteni.net/guncel/idam-yasasi-gercekten-cozum-vadediyor-mu-h425253.html>

<https://t24.com.tr/yazarlar/sami-selcuk/hukukun-gozunde-kesinlikle-gecersiz-durusma-larin-insanlarimiza-yasattigi-cileler-x,46121>

<https://t24.com.tr/yazarlar/sami-selcuk/hukukun-gozunde-kesinlikle-gecersiz-durusma-larin-insanlarimiza-yasattigi-cileler-x,46121>

<https://www.msn.com/tr-tr/haber/yazarlar/hukukun-g%C3%B6z%C3%BCnde-kesinlikle-ge%C3%A7ersiz-duru%C5%9Fma-lar%C4%B1n-insanlar%C4%B1m%C4%B1za-ya%C5%9Fatt%C4%B1%C4%9F%C4%B1-%C3%A7ileler/ar-AA1oPPtD>

<https://t24.com.tr/yazarlar/sami-selcuk/hukukun-gozunde-kesinlikle-gecersiz-durusma-larin-insanlarimiza-yasattigi-cileler-x,46121>